

працьовані практикою, можуть оскаржуватися і визнаватися незаконними, що не лише ставитиме під сумнів результати представництва прокурорами інтересів громадянина або держави у конкретних справах, а й взагалі унеможливлуватиме здійснення прокурорами навіть тих обмежених повноважень в межах представницької функції, що на сьогодні надані їм законом.

Таким чином, відповідно до Закону України «Про прокуратуру» в редакції від 16 липня 2015 р. має місце значне і недостатньо виправдане зменшення ефективності правозахисного потенціалу прокуратури.

Юрєвич І. В.,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри організації судових та правоохоронних органів, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ ЯК ЧИННИК ЄДНОСТІ СУДОВОГО ПРАВА

У науковій літературі проблема правового забезпечення єдності судової системи розглядається побіжно, не аналізується щодо її складових частин, без забезпечення єдності яких неможлива і загальна єдність. У юридичному сенсі йдеться про організаційно-правові засоби, способи, можливості, механізми, що є складною і самостійною проблемою у рамках вивчення єдності судової влади. Це та ланка, яка переводить ідею єдності зі сфери наукових міркувань у практичну сферу реалізації влади та життєдіяльності держави в цілому і при якій визначаються усі різні аспекти, що становлять зміст процесу впорядкування відповідних стосунків.

У науковій юридичній літературі відсутнє визначення механізмів забезпечення єдності судової системи, то ж спробуємо проаналізувати сутність цієї категорії. Традиційно під механізмами розуміють систему елементів, рухів, зв'язків, що призначені для перетворення певного стану, руху, зв'язку одного чи декількох елементів у необхідні упорядковані процеси. Наукове розуміння змісту механізмів забезпечення принципу єдності судової системи має ґрунтуватися на поділі елементів, що об'єднуються в цілісність, та їх взаємодії, що є відображенням їх об'єктивної тенденції до інтеграції, спільною метою яких є досягнення єдності. Нам імпонує точка зору, що ідеальним варіантом єдності є досягнення єдності. Нам імпонує точка зору, що ідеальним варіантом єдності є досягнення єдності, а форми і методи (що, на нашу думку, є механізмами) можуть бути різними. Отже, якщо бути дійсно зацікавленим в єдності судової влади, то дуже важливо передбачити надійні та ефективні механізми її забезпечення, інструменти захисту і санкції відносно суб'єктів у разі її недотримання чи порушення, законодавчо їх закріпити та регламентувати процедури їх здійснення. На жаль, можна досить упевнено стверджувати, що сучасне чинне законодавство не містить достатню кількість необхідних механізмів.

У процесі дослідження правового забезпечення єдності державно-правових інститутів, його основних елементів і різновидів, учені доходять висновку, що при визначенні цього поняття необхідно виходити з такого. Зміст єдності судової системи включає в себе як сукупність об'єктивно існуючих взаємозв'язків і взаємозалежностей інститутів (підсистем) судової влади між собою і з інститутами, що сприяють від-

правленню правосуддя, так і з інститутами політичної і правової системи, громадянського суспільства, а реальна сукупність об'єктивних і суб'єктивних відносин у вигляді їх узгодженої взаємодії створюють умови для забезпечення гідного життя і вільного розвитку людини. З огляду на це єдність та цілісність судової системи має забезпечуватися як певними внутрішніми механізмами усередині самої системи судової влади, так і певними зовнішніми механізмами – чинниками, факторами. Під першими слід розуміти систему реальної, об'єктивно існуючої взаємодії організаційних, юридичних форм, методів, способів і умов організації судової влади, що в сукупності створюють можливість для її єдності. Тобто, як бачимо, змістом внутрішніх механізмів забезпечення єдності судової системи є реальне співробітництво на основі розподілу повноважень автономних органів та підсистем судової влади, засноване на взаємодії їх елементів, тобто суб'єктів владних відносин усіх рівнів та юрисдикцій. Елементом правового забезпечення єдності є регламентація процедур її здійснення, сутнісним змістом яких є закріплення правових режимів взаємодії органів влади, включаючи і вирішення можливих конфліктів між ними, а також узгодженість процесів здійснення влади кожною з гілок. Це проявляється в сумісності та взаємодоповнюваності правових сфер та юрисдикцій, відповідно до яких діють підсистеми єдиної судової влади. Інакше кажучи, це конкретні життєві реалії – дії, взаємодії та бездіяльність, які дають можливість втілити єдність влади не тільки юридично, а й фактично. Внутрішні механізми є індикаторами внутрішньої стійкості та єдності судової системи, мають доволі складну природу і є показником якості внутрішніх системних зв'язків досліджуваної системи. Зокрема, ці механізми передбачають регламентацію системи органів та установ влади, їх взаємодію та координацію. Якщо розглядати механізми як конкретні життєві реалії, які дають можливість утілити єдність не лише юридично, а й фактично, то можна говорити про них як про внутрішню рушійну силу чи передумову єдності судової влади в цілому. Наприклад, щодо механізмів реалізації судової влади у підсистемах судів загальної юрисдикції, то, як зазначається у наукових колах, має рацію Л. О. Воскобітова, яка стверджує, що для функціональної характеристики судової влади необхідно виробити нове поняття «механізм реалізації судової влади», оскільки традиційні «правосуддя» і «кримінальне судочинство» не дозволяють розкрити державно-владний характер діяльності сучасного суду.

Під зовнішніми механізмами (чинниками) забезпечення єдності судової системи слід розуміти умови, діяння та зв'язки об'єктивного і суб'єктивного характеру, які передбачають взаємодію і співпрацю інститутів, органів та установ державності, що спричиняють та обумовлюють єдність судової системи. Тобто чинники мають місце поза межами системи судової влади, здебільшого вони проявляються у взаємодії, системі стримувань та противаг між гілками всієї державної влади, у функціонуванні громадянського суспільства, підвищенні правової свідомості та культури громадян тощо. Чинники – це сприятливі зовнішні фактори, як мінімум відсутність зовнішніх перешкод стосовно реалізації та існування внутрішніх чинників єдності, або адекватне реагування на їх виникнення. Оскільки фактор – це причина, рушійна сила будь-якого процесу, явища, що визначає його характер або окремі його риси, то цілком справедливим можна вважати зауваження С. Ю. Марочкіна стосовно того, що роль умов (факторів) можуть виконувати не всі зовнішні чинники, оскільки вони мають різний характер і можуть впливати на ефективність як позитивно, так і негативно. Умовами є лише ті з них, які необхідні для виникнення й існування цієї властивості. Тобто, як ми розуміємо, всі основні інститути держави та права тісно пов'язані для

забезпечення єдності влади. Та окремі інститути більшою мірою сприяють реалізації цього завдання (функції, механізми держави, державна влада, контроль і юридична відповідальність тощо), інші – меншою мірою (територія держави, форма правління, політичний режим).

Виходячи із викладеного, можна визначити забезпечення єдності судової системи як комплексний інститут, що передбачає сукупність правових норм у взаємній узгодженості і несуперечності з правотворчою, правозастосовною, правоохоронною діяльністю уповноважених на те органів влади та їх посадових осіб, спрямованих на встановлення та реалізацію правових механізмів, зв'язків та способів забезпечення цієї єдності. Більше того, ми повинні розуміти, що, незважаючи на різноманітність механізмів та процедур, тільки їх цілісна система, де вони діють у взаємозв'язку і взаємозалежності, органічно доповнюючи один одного, дає можливість говорити про наявність реальної єдності.